

105378

Den krigshistoriske avdeling.

Rettelse av "Krigen i Norge 1940". Operasjonene i Telemark.

Da jeg i skrivelse av 7 des. d.å. påpekte kaptein Nagells uetterrettelige fremstilling av vor telefonforbindelse den 9. april 1940, gjorde jeg Dem samtidig oppmerksom på at rapporten fra Rjukan luftvernkommando ikke var passert vanlig ~~tjenestevei~~ tjenestevei gjennom Østlannets luftvernkommando. Hvorvidt da rapporten er blitt verifisert før den er brukt til historieskrivning kjenner jeg ikke til, men det skulde synes rimelig at dette er gjort. Jeg har ikke fått noen opplysning på dette punkt, men det er meget som taler for at rapporten ialfall har passert sjefen for Luftverregimentet oberst Hagem, og jeg har derfor god grunn til å tro at den ondsinnete ^{opkonstruert} fremstilling er en til siktet nedrakking av mit renome som offiser. Dette er nemlig ikke et isolert tilfelle men et ledd i en målbevist aksjon mot meg og som har pågått siden 1939/40. da jeg var sjef for Østlannets Luftvernkommando.

Da jeg må gå ut fra at De ikke har kjennskap til bakgrunnen skal jeg opplyse at luftvernets beredskap høsten 1939 ble satt katastrofalt tilbake fordi de høyere militære instanser konsekvent motarbeidet kommandoens gjentatte, velbegrunnede og ikke imøtegitte krav på innkallelse av de uøvete soldater til opplæring og prøvning av nytt materiell. I samfulde 2 måneder gjorde jeg en rekke radikale forsøk ^{bl.a. en direkte henvendelse til K.G.} uten resultat og tilslutt så jeg ingen annen utvei enn å gå direkte til Forsvarsdepartementet og sette min stilling inn for å drive gjennom mine krav. Da oberst Abel vilde avferdige meg at jeg skulde gå gjennom mine overordnede ga jeg ham følgende ultimatum: Hviss ikke F.D. nu gir ordre til K.G. om øyeblikkelig å sette igang øvelser ~~xxx~~ ved luftvernet, går jeg fra min stilling som sjef for Østlannets luftvernkommando. Det hjalp. To dager etter ble jeg innkallt til Generalstabsjefen sammen med oberst Hagem for å ordne kommandoens oppsetting. Da regimentsjefen forsøkte en

innvenning ble han kort og godt stoppet av Generalstabsjefens : Det er ordre fra F.D. oberst.

Da militære instansers motstand var dermed brutt, ørestigen hadde endelig måttet vike for vår forsvarsberedskap. Men som ventet jeg var ikke i ger persona grata. Men hva jeg ikke ventet var den hevnekampanjen mot meg som ble satt igang. Samarbeidet oppad ble vanskeliggjort ved stadig trakasserier og det var umulig å få gjennomført en rekke nødvendige beredskapstiltak. Senere ble det også satt igang en nedrakning av min militære innsats og spredd en rekke ondsi dete rykter.

Jeg håpet at dette vilde stoppe etter frigjøringen etterhvert som sandheten kom frem, og at jeg dermed skulde slippe å offentliggjøre forhold som ikke kunne bøtes på og som vilde gå ut over døde og døde rørende. Derfor har jeg avslått tilbud om utsendelse av en redegjørelse etter frigjøringen.

Da det ikke finnes noe grunnlag for de rykter som er satt i sving om meg, er jeg derfor meget forbauset over at Nagells uvederheftige skal få plass i krigshistorien.

II Kaptein Nagells forhold.

Av boken fremgår det altså at sjefen for Ö.L.K hadde telefonforbindelse med de lokale luftvern(sjefer) den 9/4, hva også ~~fram~~ er uttrykket av okt. 1940

direktivutsendelsen fra Ö.L.K. Når D.K.A. har referert denne rapport til trods for ~~at~~ Nagells utelatelse skulde det ikke være grunn til å trekke Ö.L.K.s rapport i tvil på dette punkt.

På side står det her: om denne forbindelsen med de lokale lv.sjefer:

"Ved middagstider fikk kommandoen beskjed fra oberst Schnitler og politimester Velhaven at regjeringen hadde gitt ordre til at det skulde innledes forhandlinger om byens overgivelse ---

"Etter den erfaring jeg hidinntil hadde høstet fant jeg det best å gi et forløbig direktiv til luftvernsjeferne. Etterhvert som jeg fikk dem i tale orienterte jeg dem om situasjonen i Oslo og ga følgende direktiv:

"Hvis forbindelsen blir brutt med Ö.L.K. stilles luftvernet fritt. Det samrådes med ledelsen for fabrikkene (som luftvernet skulle forsvare mot luftvangrep) om den videre opptreden. Fly skal bare beskyttes hvis de har fiendtlige hensikter. Forøvrig handles etter beste skjøn"

--- Hermed antok jeg at en skulle unngå overilet - sansynligvis resultatløs ildgivning, som kunne medføre nødvendige ødeleggelser av (personell) store verdier ved bombing.

Samtlige luftvern mottok dette direktiv. unntatt Raufoss da forb. ble brutt under samtalen.

Ut på ettermiddagen mottok jeg beskjed fra kommandanten at byen med forsvar var overgitt.

Det fremgår her at sjefen for Ö.L.K. har handlet overenstemmende med sin tjenestplikt, den at det skal gis nødvendig orientering og direktiv for forholdene fremover, når det gjeller viktige avgjørelser. Dette skal gå fra sjef til sjef.

Det er bare Nagell som har unnlatt å omtale denne personlige kontakt da direktivet ble gitt. I fortløpelse at dette halter har D.K.A. for egen regning ~~påst~~ satt inn at direktivet kom fram også til Rjukan. Og den har ikke tatt noe forbehold om at det kan være meddelet eller kommet fram på annen

4

Imidlertid er forholdene nå blitt anderledes enn i 1940/45 og de første år fremover, da det ikke var så nøye med slike ting.

Da jeg tok ppp skaen 7/12 1956 ser det som Nagell er kommet på andre tanker. Han skjønner kanskje at han ikke kan behandle saken så letvint som som det er gjort i boken på grunnlag av sin egen rapport der D.K.A den 16/5-57 forteller at Nagell under 9/4 har uttalet: "sikre opplysninger om hva som skjedde kom ikke før ved 1200 tiden. Da kom meldingen om at Oslo var besatt og at kommandoen gikk over til de enkelte luftvernsjefer".

Han gir inntrykk av at han ialfall på sin side har søkt kontakt med sin sjef for å få skikkelige opplysninger og direktiv.

Den 2/3 1957 kommer han med følgende utdypning av dette forholdet "Da kom det - ca. kl. 1200 - Tyskerne hadde besatt Oslo! - Chefen for Ö.L.K. hadde gitt kommandoen til de lokale luftvernsjefer - Jeg fikk ikke snakke med ham personlig, men fikk ordren gjennom nestkommanderende.

Jeg søkte ham etterpå forgjeves men fikk en kort samtale med sjefen for Oslo luftvern, som fortalte at det var intet mer å gjøre" -

Nu fremfører han den ukjente "nestkommanderende" som angivelig skal ha fått ordren. Og da han forstår at et slikt mellemlødd kan bli trukket i tvil, dokumenterer han sin iver etter å komme i kontakt med sin sjef.

Denne forklaring er hentet fra noe som Nagell kaller sin "mit bly antskrevnekonsept fra mai 1940".

D.K.A. skylder seg å slutte opp om denne forklaring ^{undskyldning}. Men öyen synlig i forståelse av hvor værdilös denn kilde nu er blir den døpt

"Nagells originale hånskrevne konsept"

Jeg skal ikke gå nærmere inn på dette öpus som her blir benyttet som historisk kilde men innkrenke meg til følgende ^{korte} bemerkninger

For Nagell er det synd at ikke denne viktige og for ham befriende opplysning er tatt med i den offisielle, daterte og undertegnet rapport slik at en konfrontasjon kunne ha funnet sted med sjefen for Oslo luftvern

5

forspilt
 Dengang det var anledning. Nu er denn sjanse til et bevis" av avgjørende betydning og viktigere enn annet stoff som har funnet plass i hans rapport, eksempelvis den angivelige samtale med Nagells konklusjon ~~xxxxi~~ av 10/4 som er meget avslørende for mannens mentalitet

2. For Nagell laget dette burde han ha tenkt på at sjefen for Ö.L.K. høyst sannsynlig hadde hatt sine samtaler med luftvernsjeferne på dette avgjørende tidspunkt avhøre og kontrollere. Noe man alltid må gjøre for å godtgjøre at man ikke har unnlatt sin tjenesteplikt.

Det melder seg også i denne forbindelse andre spørsmål:

a. Hvorfor fikk Nagell ikke talt med sjefen personlig den 9/4. Var han ikke tilstede i sin kommando.

b. Hvem er "nestkommanderende"

c. Hvor kom direktivet fra

d. Hva ble svart i Ö.L.K. da han forgjeves søkte å få sjefen i tale.

e. Hvorfor henvendte han seg til en som ikke hadde noe med Ö.L.K. å gjøre.

— — — ikke opplysning i sin rapport om dette vitelige innhold. Komposisjon - at han ingen orientering og direkte feble bare "kommandoen var" en. Men han ikke leitet på denne side av saken da han skrev rapporten?

Over til den angivelige telefonsamtale av 10/4.

Den personlige samtalen som altså sjefen for Ö.L.K hadde med de lokale luftvernsjefer den 9/4 har i følge boken angivelig funnet sted den den 10/4 og hatt et ganske annet innhold enn for de øvrige lokale luftvern

Rjukan står altså her i en særstilling idet det anføres følg: på s. 106 "På samme dag (10/4) ble kapt. Naggel ringt opp av sjefen for Ö.L.K, som med delte at tyskerne hadde gitt ordre til om at all motstand måtte opphøre. Kapt. Naggel har anført at at han hadde inntrykk av at luftvernkommando sjefen handlet under tvang. Han tok dog intet hensyn til meddelelsen.

Ifølge Nagells egen rapport står det under 10/4:

"Denne dag ringte sjefen for Ö.L.K. og kunngjorde for meg de nye makthave

6

res ordre om at all motstand måtte opphøre. Jeg hadde et sterkt inntrykk av at han handlet under tvang og jeg tok ikke hensyn til denne henvendelse."

Altså har Nagell i sin rapport flyttet vor samtale over til den 10/4 og da han nå er blitt opplyst at den 10/4 var det ingen forbindelse mellom luftvernene flytter han 8/4-57 samtalen videre til 11/4. Samtidig kommer han med en tredje versjon xx " Den 10 april hadde jeg imidlertid personlig samtale med en som utgav seg for Sjefen for Ö.L.K. Jeg antok da uten videre at det var major Tellefsen. Jeg hadde jo ikke anledning til å kontrahere den gangen. Stemmen meddelte meg at han var ^{ble} kallet til det tyske hovedkvarteret, hvor han var blitt meddelet at han skulde underrette om at all motstand måtte opphøre. Det ble omtalt de konsekvenser en eventuell al fortsatt motstand ville ha"

Det er etter dette ikke greit å finne ut hva er riktig og hva har foregått, og hvilken karakter samtalen hadde. egentlig

Det er heller ikke meddelt hva som Nagell selv har sagt i telefonen. Jeg må nemlig gå ut fra at når han ikke lenger sto i noe tjenesteforhold til Ö.L.K. og da forbindelsen var brutt / spurte om navnet på den som ringte og fra hvilket sted ble ringt.

Jeg må også gå ut fra at ^{når} hvis han fikk major Tellefsen i tale etter flere forgjeves forsøk ^{9/4} nyttet høve til å få svar på alle de spørsmål som det var så maktpåliggende for ham å stille f.eks. orientering, direktiv.

Jeg skal ikke her befatte meg med alle de merkelige detaljer som ikke stemmer all den stund Nagell har unnlatte alle de vanlige forholdsregler som man selv i fred tar for å verifisere tvilsomme telefonsamtaler, avlytting og nedtaegning av det som ble sagt og kontroll av at den oppgitte instans virkelig har ringt.